

Naar aanleiding van onze artikelen over het boek van Dr Buitendijk: „Op de keper beschouwd”, kregen we enkele brieven met vragen, die we graag nog willen beantwoorden.

Een jonge lezer uit Rotterdam zit met de moeilijkheid, dat, wanneer we ons onthouden moeten van toneel en bioscoop, we een heel stuk cultuur prijsgeven, terwijl we toch weten, dat God zelf deze talenten in de mens gelegd heeft. En wanneer God talenten en gaven schenkt, mogen wij die dan ongebruikt laten liggen, of aan de wereld overlaten? zo vraagt hij.

We willen hierop antwoorden, dat we in de eerste plaats voorzichtig moeten zijn met het gebruiken van deze grote woorden „gaven” en „talenten”.

Voor mij staat het nog helemaal niet vast, dat die toneelspelers gebruik maken van een bijzonder „talent” of een „gave”, die God hen schonk, om daar dus mede te woekeren en er de naasten mede te dienen.

Wanneer we nog eens op ons laten inwerken, wat Dr Kuyper over de beroepstoneelspelers schreef, vragen we ons af, of het toneelspel inderdaad een scheppingsgave is aan de mensheid geschonken. Dat de duivel voortdurend bezig is toneel te spelen weten we, maar van Christus lezen we dat nergens. Dat er op de nieuwe aarde muziek en zang zal zijn, weten we uit Gods Woord, maar dat de mens daar ook toneel zal spelen, ik lees het nergens in de Schrift. De vraag doet zich aan mij voor: behoort het vermogen toneel te kunnen spelen tot de scheppingsgaven, die God de mens verleende? Ik geloof, dat we ons op deze vraag allereerst wel eens mogen bezinnen.

En nu moet men ook niet aankomen met het argument, dat, wanneer toneelspel zonde is, er dus ook zo heel veel schoons verloren gaat, want dan mogen we ook niet gaan zien naar de opvoering van waarlijk klassieke stukken. De vraag dient hier direct ook weer gesteld te worden: is het waar, dat daardoor zoveel schoons en kunstvol verloren zou gaan? Ik geloof, dat juist het tegendeel waar is. Werken van klassieken, zoals Shakespeare, Racine, Schiller, Vondel en noem maar op, verliezen altijd wanneer ze op het toneel worden opgevoerd. Wie waarlijk zin heeft voor het schone en daarvan genieten wil bij deze kunstenaars moet hun werken lezen, maar niet het aftreksel ervan gaan bewonderen in de schouwburg. Deze kunstenaars hebben dan ook nooit de bezieling tot hun scheppingen ontleend aan het toneel. Ze hebben zich nimmer in creatief vermogen laten blinden door de gedachte aan het toneel, de coulissen en het toneel-décor, en de beperkte mogelijkheden, die daaraan verbonden zijn. Het subtiel in hun kunstwerken gaat zelf meestal te loor bij opvoeringen. Beroepstoneelschrijvers doen dat wel en zijn dan ook ingesteld en onderworpen aan de materiële mogelijkheden van hun werk op de planken en de effecten, die ze moeten bereiken om een toneelbezoekend publiek te boeien. Of dat dan nog de naam van kunst mag hebben is voor mij de vraag.

We komen hier weer terecht bij onze reeds eerder geplaatste opmerking: laat ons toch goed blijven onderscheiden tussen kunst en vermaak.

Hetzelfde geldt van de bioscoop. Er zijn mensen, die menen, dat wanneer een z.g. „onschuldig boek” wordt verfilmd we gerust mogen gaan kijken. Zo herinner ik mij, dat toen eens de

roman „Ben Hur” verfilmd werd, de halve gereformeerde kerk naar de bioscoop sjouwde, want: dat mocht nu eens gezien worden! Wie de verfilming van een dergelijk boek zag, moest, wil hij eerlijk blijven, steeds toegeven: het valt tegen. Al om dezelfde reden als waarom klassieke stukken in waarde verliezen, wanneer ze op de planken komen. Het verliest er altijd bij. Bovendien blijft de vraag: ook al is de roman zelf z.g. „onschuldig” daarom is er nog geen enkele waarborg, dat ook het filmstuk er van in de bioscoop onschuldig is. De bioscoop blijft een geldzaak, d.w.z. er moeten attracties zijn, die een voldoende kaartenverkoop waarborgen. Daarom komen er vrouwen in lichte, soms schaamteloze kledij aan te pas en soms stuitende stukken, die in het werk zelf niet voorkomen. Ik herinner mij, wat de heer A. Janse daarover eens schreef in ons blad, (Jaargang 1939 no. 22) die eens een film was gaan zien van de „Negerhut”. Toch wel een onschuldig boek, zouden we zeggen. Maar de opvoering was van die aard stuitend, dat hij er van wegliep. En dat was nog niet eens in de bioscoop, maar bij een voorstelling in een kring van christenen.

Wanneer we ons niet beperken moesten, zou hierover nog heel wat te zeggen zijn. Maar ik alleen nog op wijzen wil, is wat Dr Popma indertijd schreef over het bezoek van de bioscoop, wanneer er z.g. een „goede” film draait. Hij schreef daarover:

„Al kwamen nu hier in Nederland alleen de fatsoenlijke films, en kon de keuring de andere weren, al waren er geen andere bezwaren, al ging ik bovendien nog slechts een heel enkele keer van die „goede” speelfilms bezoeken, dan nog zou dit te veroordelen zijn. Immers, we staan voor 't feit, dat de huidige filmindustrie — ondanks verbeteringen — alleen krachtens de zonde kan blijven bestaan. Dan hebben we niet het recht zulk een bedorven stuk wereld in stand te helpen houden, mee te werken, dat zulk een brok leven blijft bestaan.

Met mijn ene kwartje werk ik daar aan mee. Nu kijk ik naar de talloze slachtoffers onder de kijkers. En ik denk aan die „levens zonder geheim”, aan de acteurs en actrices, die met al die zedelijke narigheden hun brood verdienen.

Als ik meewerk, dat heel dat brok leven in stand blijft, wordt hun bloed ook van mijn hand geëist.

De enkele „goede” films steunen, die uit het gehele milieu stammen, is het steunen van dat geheel. Daaraan doen we niet mee.

„Ik Ben niet zo heel mal te menen, dat die stenen en die stoelen zondig zijn. Maar het gebouw, dat enkel voor dat doel bestemd is, zit onlosmakelijk vast aan het geheel van dat brok leven, dat op dit ogenblik slechts krachtens de zonde in stand blijft. Naar een natuurfilm — een film dus, niet in het gewone bioscoopmilieu ontstaan — in zulk een gebouw vertoond, gaan we daarom niet.

Voor mijn besef liggen die dingen zo zeer voor de hand, dat er niet al te veel over gesproken hoeft”.

Dat is het eerste.

Maar dan over de kern van de vraag, die mijn brievenlezer mij stelde, nog het volgende:

Stellen wij eens, dat God inderdaad gaven en talenten in de mens gelegd had, die door onze onthouding dus door ons niet gewaardeerd en genoten worden, wat dan nog?

Toen Dr Kuyper zijn artikelen schreef over „Pu-

blek Vermaak” werd hem hetzelfde argument voor de voeten geworpen: God kan geen gaven gegeven hebben met het doel om ze niet te gebruiken.

Het antwoord, dat hij gaf is wat lang, maar karakteristiek en daarom geven we het hier weer:

„Maar is dat waar. Lever daar bewijs voor. Bewijs met name tegenover de duidelijke bewijzen van het tegendeel, die heel de schepping van heel de menschenwereld om strijd ons aan de hand doen.

Kom maar eens in de lente met ons buiten in den boopgaard, en zie die perziken- en abrikozen-, die peren- en appelboomen eens aan, en tel, zoo ge ze tellen kunt, de myriaden van bloesems, die zich in weelde baden voor uw oog. Wat kiemen van leven, niet waar? Denk u eens in, wat schat van ooft daaruit groeien kon! En ook die schiep God, is het niet zoo?

En toch, zie, daar daalt de thermometer in het nachtelijk uur, een kouden wind zendt diezelfde God over de velden; en op eens, in één nacht, is het beslist, dat er uit al die, door God geschapen kiemen niets komt.

Wat talent van prachtig trippelen en afgerichte rijkunst schuilt er in het paard van fijner ras niet! En toch, bij wat gansche troepen en scharen zwerven die paardenkudden op de steppen niet, zonder ooit in de hoogere rijkunst te komen.

Is de wind niet een verbazingwekkende kracht? Wat kon met die kracht niet gedaan worden? Kon alle handenarbeid er niet door vervangen worden? En toch, God maakt op zijn bergen en zeeën, dat al die windkracht te loor gaat! Aan den Rijn vindt ge een enkele houtzaag-watermolen met een afgeleid stroompje. Maar zegt u dan juist de magerheid van dat enkele stroompje niet, wat onmeetbare kracht er in elken vloed te loor gaat?

Kom eens hooger op en denk eens aan de vroeggestorven kleinen van uw eigen natu. Ze hadden gaven om te voelen, te denken, te genieten. En zie, al die gaven gaan doelloos in het graf.

Denk aan genieën als een Borger, die in de kracht des levens worden afgesneden. Wat zat er in zoo'n man niet! Wat ging er in zijn lijddist niet te loor. En toch, deed God het niet?

Och, waar we ook het doen Gods, niet in afgetrokken verbeelding, neen, maar in de werkelijkheid van het leven gadeslaan, daar vinden we nergens dat afgemaakte, dat net toe kan, en daarom alles tot het laatste korreltje toe gebruikt. Neen, maar dan vinden we een goddelijke Majesteit, die zich in weelde baadt, die altijd te veel, die altijd over heeft en kwistig uit haar volheid gebruikt, wat Haar belijft in haar welbehagen.

De grondstelling van deze tegensprekers kan dus niet bestaan.

Hun voorstelling van God deugt niet.

Ze zeggen, dat God niet kan, wat God toont, dat hij wel kan.

En waarom zou er dan ook geen talent voor dramatische kunst door God kunnen zijn ingeschapen, al is het zijn wil, dat, om der zonde wil, het talent rusten zal?

Aldus Kuyper over deze vraag.

We willen ten overvloede er nog op wijzen, dat deze vraagstelling uitgaat van de negatie van de zondeval. Door de zondeval leven wij in een gebroken schepping, waarin veel, het meeste, wat God in Zijn schepping gelegd heeft, in deze bedeling nooit meer tot zijn recht kan komen.

Wie deze factor niet in rekening brengt, komt altijd tot verkeerde conclusies. R. v. R.

ven”. Alle mensen hebben die „genade”. Voorts heeft ieder mens een zekere „analogia entis”, een zekere „z i j n s o v e r e e n k o m s t” met God! „Het is immers aan geen twijfel onderhevig, dat het God behaagd heeft aan het geschapene een creatuurlijk „zijn” toe te denken, welk „zijn” natuurlijk van openblik tot openblik gedragen wordt door Hem, die het schonk, maar dat dan toch in zijn betrekkelijke zelfstandigheid (!!) behoort te worden erkend.” Zoals haast vanzelf spreekt, accentueert Prof. Diepenhorst in de ban van deze ongereformeerde gedachten óók, dat de mens „eenig licht der natuur” heeft overgehouden. Maar inplaats van nu met de dordtse leerregels er alle nadruk op te laten vallen, dat de gevallen mens dit „licht der natuur” „ook in natuurlijke en burgerlijke (!!) zaken..... niet recht gebruikt; ja, veel meer hetzelfde, hoedanig het ook zij, geheel op verscheidene wijze bezoodelt en in ongerechtigheid ten onder houdt” (III, IV, 4) — betoogt Prof. Diepenhorst, dat de natuurlijke mens nog zoveel capaciteiten heeft en zo krachtig en helder door dat „natuurlijke licht” wordt bestraald, dat hij daardoor tot een zekere „natuurlijke godskennis” komen kan. Wat nu de mens met dat „natuurlijke licht” en die mee daaruit ontstane „natuurlijke Godskennis” bezit en kan, is — althans volgens Prof. Diepenhorst — werkelijk fenomenaal! Zo'n mens heeft n.l. allerlei „beseffen”, welke o.a. dit effect te weeg brengen, dat bij hem „over zedelijkheid, recht, kunst, wetenschap, in sommige opzichten” „een gelijk oordeel bestaat” als bij de mensen, die leven door de kracht en onder de verlichting van de Heilige Geest. De mens buiten Christus heeft dus niet alleen een flink „natuurlijk

licht”, neen, geheel en al staande buiten de werkingssfeer van Gods bijzondere genade, construeert en erkent hij ook een „natuurlijk recht”, een „n a t u u r r e c h t”. En het bestaan van dit natuurrecht „bevestigd”, dat „recht en onrecht den mensch op min of meer primitieve wijze (zoo) toespreken, dat hij zelfs (men schrikke niet!) bij machte is een vrij waardevol geheel van normen af te leiden”.

Speciaal ten aanzien van de staat vermag de natuurlijke mens zeer veel! Als men Prof. Diepenhorst daarover hoort is van een óók in „burgerlijke zaken” „g e h e e l” en „o p o n d e r s c h e i d e n e w i j z e” „b e z o e d e l e n” en „t e n o n d e r h o u d e n i n o n g e r e c h t i g h e i d” van wat God de gevallen mens nog overliet, nagenoeg geen sprake meer! Neen, wat de natuurlijke mens ten aanzien van het staatsleven ziet en weet en kan is „voor feitelijken en zelfs voor leerstelligen uitbouw zonder bijzondere, nieuwe openbaring vatbaar. Men kon aldus een b e v r e d i g e n d e s t a a t s i n r i c h t i n g (!!)”, alsmede een niet onverdienste lijke r e c h t s b e s c h o u w i n g (!!) ontwerpen, welke met God en zijn ordinantiën niet verder rekent, dan zij Hem uit een algemeene openbaring kent, terwijl zij wellicht onbewust een vleugje herinnering aan bijzondere, indertijd tot alle menschen uitgegane, openbaring behouden heeft.” Is het een wonder, dat Prof. Diepenhorst nu voorts ook beweert, dat wat de gevallen en, naar de Schrift, radicaal bedorven mens sinds de zondeval nog heeft, zelfs een „vernieuwende werking” uitoefent; dat niet „iedere vorm van humanisme aan het Christelijk geloof vreemd” is; dat de antithese zich niet „overal” behoeft te „openbaren”; dat „bepaalde levensgebie-

den” een „tijdlang” kunnen behoren tot de „dus geheeten neutrals zone”, en dat er in het menselijke „breede strooken” zijn, „waar het beginsel zich niet aanstands gelden laat”?

Wanneer men dit alles rustig overweegt, vraagt men zich in verbazing af: Als buiten Gods bijzondere openbaring, nog zoveel goeds gevonden wordt, als er dus tussen de mensen in Christus en de natuurlijke mensen zoveel gemeenschappelijks is, als speciaal ten aanzien van het staatkundige leven de gevallen mens nog zoveel, en dan nog wel zoveel goeds kan worden gepresteerd — waarom is dan nog een afzonderlijke, christelijke politieke partij nodig? Die is dan toch zeker een overbodige weelde, of liever een product van zelfgenoegzame hoogmoed of fazizees isolationisme? Als er inderdaad zulke grote gebieden zijn — en dat betreft speciaal het staatkundige leven — waarop het verschil, de antithese tussen humanisme en christendom niet openbaar wordt, waarom gaan christenen en niet-christenen dan niet samen dáárop staan? Waarom werken deze beide groepen van mensen daar dan niet samen aan de „leerstellige opbouw” van de daar gevonden, door allen geziene en erkende, gegevens voor het staatkundige leven? Waarom werkt men dan niet zonder meer schouder aan schouder aan het ontwerpen van „een niet onverdienste lijke rechtsbeschouwing”?

Ja — doet men dat in de greep van de getekende constructies niet reeds in feite?

Het is zonder meer duidelijk, dat wat Prof. Diepenhorst beweert, een voortreffelijke voorbereiding is voor de „doorbraak”.

Het is er de ouverture van.

C. V.

Zoals in begint er l het niet ge lijke politie

Ik geloof zeggen. Ma christelijke te bespeur verliezen v immers v ben in de lijke politie

Zal men christelijke dekken, da kijken dan ook dieper moet men

Ieder di de fouten

litieke acti Natuurlijk, heid ontke beweging (uit mens pe critiek voelen. Ma verricht de een goed v gens dan)

In het k partijen va leden ook (van „Wee, chure niet len daaruit

De schri gloriëit d

En nu! een Vrije studenten telijke ra abonné's) een blaad dat jarer moest doe tegenwoor nog een : Want voor mijn vreu getal klein groep zitt bij gekom vier jaar is dan ool

Het blij nen de ge om het A. ligt boven partij leef het geest schitteren.

Wat zij karakteris unieke pa deren aan tegenover per al een van 493 l dan zegt dan ook vergroeten zich droeg 1962, zit partij zonc tijd waar naar leidt Wij moetrinkjes en zal om vo

Na deze l en richti groep is te mannen, w het parleme Hij doet

Wie zijn tijd, zo v tionairen zijn allen gaven van zonden wi van Kerk

Maar ge tieke en a dere bren geestelijke verstand. I tijd zegge man op le sitten of r aangelegde om snel t reageren l beertijk. E noodzakel hoe was Indis-draa